

Af velocipedåkning blifver man vacker och berest

Min första kontakt med en tandemcykel var skrämmande. Tillsammans med en äldre synskadad man från Österbotten gjorde jag min första vinglande tur på grusvägarna i mellersta Finland. Det var sommaren 1976 och jag var gravid med mitt tredje barn. Om han blev cykelfrälst vet jag inte, men han fortsatte sjunga för mej varje gång han kom på möten till Helsingfors, oftast blev det Oh, oh Kristina från Vilhelmina...

En ny värld hade öppnat sig när jag ett knappt år tidigare hade börja arbeta på Synskadades förbund. En av de första intressanta uppgifterna var att göra taltidning. Studion var mörk och ljudteknikern ville veta hur jag ser ut. Snabbt insåg jag att när man inte ser använder man andra sinnen.

Redan före första sommarlägret hade jag fått många aha-upplevelser som jag hade stor nytta av. På min första promenad med ordföranden lärde han mig hur man känner igen en portgång tack vare luftdraget. Han är en klok man som på ett föredömligt sätt talade om hur man bemöter dem som inte ser, till exempel talar om vem man är och gärna börjar med att säga "Hej Kalle" så att han vet att man talar till honom. En gång skulle vi åka nattåg till Vasa. Vi var två seende anställda och två blinda män. Jag hade skaffat biljetterna, en gruppbiljett. När vi installerat oss i var sin kupé hörde jag en mörk röst: Biljetter? Nej, vi har inga biljetter, de är hos ledsagarna. De borde självklart ha fått egna biljetter. I butiker är det bra att hålla sig i bakgrunden och låta den synskadade tala för sig själv. Vid matbordet talar jag om hur maten ligger på tallriken utgående från en rund klocka. Jag kom också till att det bästa sättet att låta en synskadad person veta hur jag ser ut är att ge dem en kram. Att kramas är dessutom mycket hälsosamt.

Här på första lägret imponerades jag av ljudteknikerns sätt att plocka blåbär i liggande ställning. Hur han fick tag i bären med sina slarviga händer är för mig en gåta. Han är inte den enda som hittat minor efter kriget och i leken med dem förlorat flera fingrar och sin syn. Och genom åren har jag fått ta del av otaliga levnadsöden. De flesta har misströstat när de fått diagnos, men med tiden accepterat situationen och bevisat hur vi människor kan anpassa oss till förändringar.

Många har blivit mina goda vänner. En av mina bästa väninnor är Gun-Maj. Hon blev synskadad redan i tonåren. Vår vänskap tog många steg framåt när tandemcykeln drabbade oss. Det hände på ett rekreativsläger i hennes hemtrakter på Kimitoön. När vi närmade oss Dalsbruk talade hon om vilka hus vi skulle kolla in. Mest fascinerades jag av hennes förmåga att känna doften av blommor och buskar långt före jag såg dem.

Vi beslöt att delta i förbundets kommande cykelturer. Det var en fröjd att träna med henne. Hennes glada skratt och humor har räddat många knepiga situationer. Den första gången vi åkte från Helsingfors centrum över Brändö bro, utbrast hon "Nu skulle min svärmor se mej" och jag förstod att hon gjorde något som kunde imponera på den gamla damen. Vi deltog också i ett par cykelevenemang och på ett ställe i Sibbo åkte ett gäng unga män förbi oss och ropade vi såg nog nån anan tandem, men he va någo blinda. Det var sådana kommentarer hon tog med ro och vi skrattade gott. Man observerar inte genast hennes synskada och hon har ännu ledsyn och klarar sig ganska bra i kända trakter och

Christina Lång, medlem i Gamla Kvarnen i Helsingfors, tar God Tids läsare med på flera upplevelserika cykelresor i Finland och utomlands. Chringlan belönades med ett hedersomnämmande i Svenska pensionärsförbundets skrivartävling 2015.

i goda ljusförhållanden.

Vårt första veckolånga cykelläger var på Åland. Redan första dagen körde ett par i diket och det roade oss. Vi var inte lika glada när vi själva kolliderade med ett annat ekipage. Det hände på en kyrkogård och ljudet lockade ut prästen, som inte kunde hjälpa oss. Cykelns framhjul liknade en åtta och måste bytas ut. Vi fick en ledig dag och passade på att besöka Aili, som betytt mycket för förbundets verksamhet. Hon berättade engagerat om sitt liv som blind lärare i en skola i Oslo.

Aldrig hade jag trott att det åländska landskapet är så kuperat. Bara i Norge har vi råkat ut för häftigare backar. De långa dagstapperna på 80-90 km i åländsk blåst kändes i hela kroppen trots att vi tränat ivrigt. Vi var det enda helkvinnliga ekipaget och jag var som pilot ännu ovan och vi kom alltid sist till vårt övernattningsställe. Vi hade ändå fått blodad tand och talade om att man borde få hålla pauser och också stanna vid sevärigheter. Vår hemma igen fick jag min inflammation i akillessenan behandlad.

På följande läger i östra Finland delades vi in i två grupper: en för dem som bara ville trampa så snabbt de orkade och så en för oss som ville hålla pauser på vackra platser och beundra olika kulturminnen. Vi hann också sitta ner och prata med varandra utan blodsmak i munnen. En sådan gång minns jag speciellt bra. Vi besökte världens största träkyrka i Kerimäki och Gun-Maj och jag satt i solen på trappan och tog igen oss. Då berättade hon om sitt liv med sin man, som också varit synskadad och blivit lämnad av sin första fru medan han ännu var på sjukhuset. Och hur ensam hon kände sig när han efter en svår sjukdom gått bort. Hon levde nu med sin enda dotter som var mitt i de känsliga tonåren. Hon talade också om hur svårt det hade varit att göra abort i sin andra graviditet. Det hade läkaren på det strängaste rekommenderat. Kanske vardagen skulle ha varit lättare med två barn? Det vet ingen i nuläget, men jag kände mig privilegierad som har tre döttrar. När jag väntade vårt tredje barn hade jag funderat på fosterdiagnostik för att vår mellandotter har en funktionsnedsättning och aldrig blir riktigt vuxen.

Gun-Maj hade lämnat sitt jobb på Telefonföreningen. Synskadades förbund kunde anställa henne och från den dagen hon började på kansliet höjdes atmosfären där flera grader. Alla som ringde fick höra ett glatt hallo och hon lyssnade och gav goda råd i många frågor. Hon är duktig på punktskrift och började undervisa andra.

Vår gemensamma tid i förbundets tjänst blev rätt kort eftersom jag av familjeskäl valde att stanna hemma ett år när vår handikappade flicka mot alla odds lyckades få en plats i en hjälpskola i Sibbo. Vi behöll kontakten och jag ställde upp som frivillig på resor och läger.

Af velocipedåkning blifver man vacker

och berest står det på ett kort jag har fått. Hur vacker jag blivit kan jag inte själv bedöma, men jag har fått en inre tillfredsställelse samtidigt som jag kunnat besöka platser jag knappast annars skulle ha kommit till. Stämningen har alltid varit hög och man tar hand om varandra på ett föredömligt sätt, också när någon kört omkull och varit i behov av omplåstring. Och fast gröten kokat i botten någon enstaka morgon har ingen klagat ljudligt. På de flesta resor har jag känt mig vara en riktig livsnjutare. Speciellt soliga Gotland bjöd på värme där det var lätt att känna sig nöjd med livet. Deltagarna, som kom både från de svenska och finska förbunden, var humoristiska och skrattet låg alltid nära. Våra hyrda tandemcyklar döpte vi genast till hoj-hojar. Där var vi inte de enda som trampade två på en cykel, vilket var fallet i Östra Finland där vi var en ovanlig syn mellan långtradarna, ofta fullastade med stockar och som skapade ett långt luftdrag som inte alltid var lätt att behärska utan att tappa balansen.

För att höja gemenskapen skaffade vi oss alla vita kepsar genast i Visby. Vid första regnet blev de skrynkliga och hårda och fick sen heta gotlandsskorpan. För det mesta hade vi medvind och strålände sol. Bara en gång överraskades vi av åska. Dagen hade börjat i varmt och vackert väder och vi njöt i fulla drag av den svaga vinden när vi trampade i lugn takt nära det glittrande havet. Av någon oförståelig anledning valde Gun-Maj och jag att avvika från de andras rutt efter en skön paus. När åskregnet bröt ut, tog vi skydd i en lada. Där stod vi och huttrade i bikini med ett litet linne över när gårdsägaren kom ut och hälsade. Han förstod vårt dilemma och lät oss frysa i fred. Våra kläder fanns i fölgebilen som åkt med de andra. Vi återupptog cyklingen och kom lyckligt fram till Hemse. Där fick vi beskedet att det finns bara ett värdshus och snabbt tog vi oss dit. Aldrig har en varm dusch och en inbjudande säng smakat så bra. Jag tror att det är händelser av det här slaget som sammansvetsat oss. Av Gun-Maj har jag lärt mig mycket livsvisdom och att ta små motgångar med en gnutta flax och tänka shit happens.

Utän de här cykelfärderna och andra resor med mina synskadade vänner skulle jag inte heller ha fått möta alla de härliga människor jag lärt känna i olika länder.

IEstland har vi cyklat två gånger, den första gjorde vi under den ryska regimen. Det var den gången vi var väl bevakade av flera myndighetspersoner och vi inte kunde avvika ens för en stund från sällskapet. I Vörumaa bodde vi på en sovhus där hetekkasängen var så sliten att vi valde att lyfta de knöliga madrasserna på golvet. Där blev vi inbjudna till en ingermanländska som tog emot oss med champagne och fylld kaka. Hon var så glad för att en stund få tala finska att hon gav gåvor till oss tre gäster. Hemmet var litet och saknade bekvämligheter. Visst, det fanns ett

litet avskärmat hörn i tamburen med ett hål i golvet. Sådana fanns det också på vägen söderut från Tallinn. Vi sparade våra behov tills vi var tillbaka i huset där vi bodde. Där fanns det rinnande vatten och en stor bastu med en eldstad som kändes enorm. Den värmdes bra och man blev som en ny människa med mjukare muskler i den. Efter den resan var jag glad över att mina estniska förfäder bosatt sig i Finland och jag fått växa upp i ett fritt land.

Många år senare gjorde vi en ny cykelresa i "svenskbygderna" på kusten i Estland och fick uppleva ett självständigt land i utveckling och bättre förhållanden. Vi gjorde ett besök hos Birgit i Spithamn. Hon berättade hur hennes familj flytt med roddbåt till Finland. Hon har sedermera verkat som folkbildare på Gotland och strålade av lycka över att ha fått komma tillbaka och kunna bygga sig ett eget hus vid havet, en trivsamt röd stuga med vita knutar.

En kvinna som gjorde stort intryck på oss alla var Vigdis Finnbogadottir, som bjudit in oss till sitt residens i Reykjavik. Sällan har vi fått ett så vänligt mottagande som det hon gav oss. Lugnt och sakligt svarade hon på våra många frågor. Hon berättade också personligt om att vara landets första kvinnliga regent och att vara ensamstående mor.

Paris är ändå kanske den mest betydelsefulla orten vi besökt tillsammans. Det pirrade lite i magen när vi letade oss fram till Braille muséet utanför staden, vi åkte tåg, buss och promenerade en lång sträcka för att komma till huset där punktskriftens fader bott och verkat.

Muycket har hänt på våra resor, händelser där jag som seende borde ha tänkt efter lite mera före vi begett oss ut på äventyr. Ett sådant är när vi var på kulturresa i Jurabergen. Vår värd hade visat en genväg genom hagarna för att göra vägen till butiken kortare. Vi hittade bra till butiken. Medan vi var inne och handlade hade mörkret fallit och på hemvägen befann vi oss plötsligt i en kohage. I mörkret var det inte helt lätt att orientera sig, så jag föreslog att vi skulle gå mot landsvägen därifrån det hördes ljud av trafiken och där det fanns vägbelysning. För att komma dit måste vi krypa under taggtråd flera gånger. Slutligen hittade vi hem och jag skämdes. Gun-Maj tog det med ro. Hon sade bara att nu måste hon slänga sina skor för de luktade dynga. Om jag minns rätt skrubbade vi båda skorna och tog dem med hem. Nu efteråt har vi skrattat gott. Och hon har följt med på andra resor jag föreslagit.

En höst skulle jag vara tjänstledig för att gå på en kurs. På arbetsplatsen skedde förändringar och min ledighet drogs in. Min vana trogen, när jag hade behov av att tänka, tog jag en promenad runt kvarteret. Den här gången gick jag lite längre. Jag gick upp till Synskadades förbund och frågade om Gun-Maj ville följa med på en resa. Det ville hon och vi hade en trevlig vecka, trots att vädret inte visade sig från sin bästa sida, inte ens på Gran Canaria.

Den senaste tiden har det inte blivit långa resor, men vi träffas ofta och jag kan alltid slå en signal och prata bort en stund. Också när vardagen inte alltid visar sig från sin bästa sida, lyssnar hon aktivt och jag glömmar mina motigheter. Jag som är dagsgammal med Tarja Halonen, önskar att jag om tio år skulle ha samma livsglädje som hon nu som åttioåring ännu har kvar.